

Гонтар О. С.
заслужений артист України,
доцент кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства
факультету культури і мистецтв
СНУ імені Лесі Українки

АРАНЖУВАННЯ ЯК ФАХОВЕ ВМІННЯ МУЗИКАНТА – ПЕДАГОГА

Професійна підготовка студентів являє собою одну із складових всебічного розвитку особистості у вищій школі. Вона спрямована на вивчення комплексу гуманітарних та суспільних наук. Але домінантою в підготовці майбутнього музиканта-педагога виступає фахова спрямованість, пріоритет спеціальних знань та умінь.

Досліджуючи специфіку фахової підготовки, слід зазначити, що внаслідок внутрішнього розділення праці в рамках професії виникло поняття «фах», яке тлумачиться як «вид заняття, трудової діяльності, що вимагає певної підготовки і є основним засобом до існування» [1, с. 570]. Слід зазначити, що в системі вищої освіти спеціальністю прийнято називати напрямки та організаційні форми підготовки фахівців. Відтак, якщо поняття «професія» тлумачиться як вид трудової діяльності, що потребує набуття відповідних знань та практичних навичок, то терміном «фах» можна визначати необхідну для суспільства обмежену галузь прикладання фізичних та духовних сил людини. Якщо професійна підготовка включає те загальне, що характерно для діяльності всіх учителів, то фахова відображує особливості профілю, предмету.

Проблема підготовки майбутніх фахівців до їхньої професійної діяльності передусім розглядається під кутом зору системності як ідеї про структурно-організований комплекс окремих одиниць, сукупність певних взаємопов'язаних компонентів. Доцільність проникнення ідеї системності в музично-педагогічну галузь пояснюється особливістю професійної діяльності вчителя музичного мистецтва, яка інтегрує в собі діяльність музиканта і педагога. Особливість цієї діяльності характеризується тим, що педагогічні завдання вирішуються засобами музики, а її основою постає художньо-творчий аспект, який безпосередньо втілюється в умінні інтерпретувати та виконувати музичний твір.

Підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва можна вважати як складну педагогічну систему, що забезпечує процес виховання фахівців широкого профілю, які мають уміння грати на різних музичних інструментах,

володіти вокально-хоровою та диригентською культурою, бути готовими вести педагогічну діяльність тощо. Зміст, фахової підготовки майбутнього музиканта-педагога передбачає: а) ґрунтовні знання з музичної педагогіки (методики) – важливих проблем методології, теорії та методики музичного виховання, шкільної програми; історії та теорії музики – стильових та жанрових особливостей творчості композиторів різних епох; народознавства і музичного фольклору – народних традицій, обрядовості, побуту, фольклору; інструментознавства; гармонії та поліфонії – найбільш розповсюджених явищ гармонії в музичному мистецтві, гармонічних стилів різних епох, значення гармонії у взаємозв'язку із іншими елементами музичної виразності, основних закономірностей поліфонічного багатоголосся як одного з виразних та формоутворюючих засобів музики; основ музикування та імпровізації; аналізу музичних форм; знання з питань хорознавства – основ хорового мистецтва, його розвитку, жанрів хорового виконавства, елементів хорової техніки, засобів музичної виразності в хоровому виконавстві, питань строю в хорі, роботі диригента над хоровим твором; вокально-хорової педагогіки; сценічної майстерності – особливості сценічної діяльності, сутність художнього образу, засоби сценічно-виконавського втілення, творчі доробки видатних виконавців, акторів; основ наукових досліджень – питання методології педагогічної науки, сутність педагогічного дослідження, його структуру, методи і методики його проведення, взаємозв'язок педагогічної науки і практики; знання шкільного, вокально-хорового, інструментального репертуару; б) професійні виконавські вміння та навички – досконала виконавська техніка диригування, сольного співу, хорового співу, гри на музичному інструменті; вільне читання нот та партитур; уміння виконавської майстерності – художня інтерпретація музичних творів, імпровізація, аранжування, транспонування, гармонізація, культура гри в ансамблі, оркестрі, співу в хорі та ансамблі; ескізне засвоєння музичного матеріалу; уміння настроювати власний інструмент; уміти виступати в якості акомпаніатора; в) художньо-творчі вміння та навички – створення художньо-виконавської інтерпретації; володіння навичками самостійної роботи над музичним твором; акомпанування та підбір по слуху; внутрішнє інтонування партитури; цілеспрямований аналіз музичного твору; володіння виконавськими стилями; навички орієнтації у загальній музичній звучності (чути окремі хорові, оркестрові партії, аналізувати якість звучання в цілому); навички визначення на слух; спів під власний акомпанемент, спів модуляцій; інструментальне виконання музичного твору з елементами диригування; спрощення складної фактури або супроводу музичного твору; керувати виконанням музичних творів учасниками музичних колективів; уміння виконувати музичні твори у

широкій аудиторії, виконуючи функції вчителя музики-просвітника; володіти навичками сценічновиконавського втілення музичного твору.

Володіння навичками аранжування стає засобом підвищення рівня знань у рамках спеціальності студента і формування його професійної спрямованості. Під аранжуванням розуміється створення музичного твору на основі мелодії і акордів, що включає в себе організацію музичної фактури, форми, інструментування, твори підголосків, переходів, вступу і коди, виконання і запис партій на різних музичних інструментах, володіння музичними комп'ютерними програмами [2].

Освоєння навичок аранжування відбувається в рамках курсів «Аранжування», «Комп'ютерне аранжування» тощо. Існує багато навчальних програм з вивчення аранжування, однак, цей предмет, в більшості випадків, залишається додатковим, а не спеціальним. Головна відмінність процесу аранжування від композиції пов'язана з появою музичнокомп'ютерного забезпечення, що дозволяє створювати музичний твір у віртуальному просторі, а не на папері, як це було раніше [3]. Тепер музиканту не потрібно уявляти майбутнє звучання, чекати розучування партій виконавцями. Аранжувальник може почути перші такти композиції в повному тембральному складі вже на початковому етапі створення музики. Комп'ютерна програма дозволяє йому правити звукову вертикаль, домагаючись досконалого звучання.

Отже, фахову підготовку майбутніх музикантів-педагогів слід вважати складовою їх професійної підготовки і розглядати як процес і результат оволодіння студентами цілісною системою професійно-педагогічних та спеціальних знань, умінь, елементів педагогічної, виконавської техніки, що сприяє засвоєнню змісту музично-педагогічної освіти, забезпечує високий рівень їх майбутньої професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел., 5-те вид. - К. ; Ірпінь : Перун, 2005.
3. Красильников И.М. Основы теории и практика компьютерной аранжировки музыкальных произведений / И.М. Красильников, С.Н. Завырылина // Электронный музыкальные инструменты. Пакет примерных программ для учреждений среднего профессионального образования. – Тольятти: «Принт-С», 2006. – 41с.
5. Панасюк С. Аранжування як навчальна дисципліна в професійно-орієнтованій підготовці естрадного співака: культурно-освітні інновації /Панасюк С., Ігнатова Л., Чепелюк В., Гонтар О. // Педагогічний часопис Волині. – №4(11). – 2018.